

JUMAT Biuro Projektowe, Marek Trębarczyk, ul. Lipowa 12, 26-300 Opoczno,
tel: 607 603 279, @: jumat03@wp.pl
PROJEKTY BUDOWLANE, EKSPERTYZY TECHNICZNE, ŚWIADECTWA ENERGETYCZNE, KOSZTORYSY,
PRZEGLĄDY TECHNICZNE, KIEROWNIK BUDOWY, INSPEKTOR NADZORU,
ORGANIZACJA INWESTYCJI

NAZWA ZAMIERZENIA BUDOWLANEGO
RENOWACJA ZABYTKOWEJ KOLUMNY „TOSKAŃSKIEJ”

ADRES OBIEKTU BUDOWLANEGO:
jednostka ewidencyjna 100702_4 Drzewica - miasto
obr. 0001 Drzewica, gm. Drzewica
dz. nr ew. 81

INWESTOR
Gmina Drzewica
ul. Staszica 22
26-340 Drzewica

PROJEKTANT:
mgr inż. Marek Trębarczyk
spec. konstrukcyjno – budowlana bez
ograniczeń
nr upr. LOD/0620/POOK/06

mgr inż. Marek Trębarczyk
spec. konstrukcyjno-budowlanej
nr ewid. 66/01/WL
wid. LOD/0620/POOK/06
OD/BO/2830/03

Opoczno, grudzień 2022 r.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W ŁODZI
załącznik do decyzji znak

1002-2RR-5144-14-2023 JM.NK

Spis treści

Strona tytułowa	Str. 1
Spis treści	Str. 2
Oświadczenie projektantów	Str. 3
Część opisowa	Str. 4-8
Część rysunkowa	
Szkic zagospodarowania terenu	Nr rys. Z-01
Elewacja - inwentaryzacja	Nr rys. I-01
Elewacja, Rzut przyziemia	Nr rys. A-01
Stopa fundamentowa	Nr rys. K-01
Dokumentacja fotograficzna	Str. 9-16
Program prac konserwatorskich	Str. 17-48

OŚWIADCZENIE

Zgodnie z art. 34 ustęp 3d pkt. 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo Budowlane
(Dz. U. 2021r. poz. 2351 z późn. zmianami) zaświadczam że:
**PROJEKT ARCHITEKTONICZNO – BUDOWLANY: RENOWACJA ZABYTKOWEJ
KOLUMNY „TOSKAŃSKIEJ”**

jednostka ewidencyjna 100702_4 Drzewica, obr. 0001 Drzewica,
dz. nr ew. 81
został sporządzony zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy
technicznej.

PROJEKTANT:

mgr inż. Marek Trębarczyk
spec. konstrukcyjno – budowlana bez
ograniczeń

nr upr. **LOD/0620/POOK/06**

mgr inż. Marek Trębarczyk
uprawnienia bud. bez ograniczeń
w spec. konstrukcyjno-budowlanej
wyk. nr ewid. 66/01/WŁ
proj. nr ewid. LOD/0620/POOK/06
LOD/BO/2830/03

Opoczno, październik 2022 r.

CZEŚĆ OPISOWA

1. Rodzaj i kategoria obiektu budowlanego będącego przedmiotem zamierzenia budowlanego

Przedmiotem opracowania jest inwestycja pt. „Renowacja zabytkowej kolumny Toskańskiej” zlokalizowana jedn. ew. 100702_4 Drzewica, obr. 0001 Drzewica, dz. nr ew. 81 – pas drogowy drogi wojewódzkiej 728.

2. Sposób użytkowania oraz program użytkowy obiektu budowlanego

Po wykonaniu robót budowlanych związanych z inwestycją pt. „Renowacja zabytkowej kolumny Toskańskiej” funkcja nie ulegnie zmianie.

3. Układ przestrzenny oraz forma architektoniczna obiektu budowlanego

Projektuje się renowację, przeniesienie kolumny oraz wyniesienie powyżej powierzchni terenu kamiennej podstawy.

4. Charakterystyczne parametry obiektu budowlanego

Bez zmian

5. Opinia geotechniczna oraz informacja o sposobie posadowienia obiektu budowlanego

Opinia geotechniczna zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 25.04.2012r. Dz.U.2012 nr 463 w sprawie ustalenia geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych. Na przedmiotowym terenie występują proste warunki gruntowe pochodzenia mineralnego – grunt jednorodny genetycznie i litologicznie, ułożony równolegle do powierzchni terenu. Jest to grunt nośny wytrzymujący naprężenia w granicach 0,15 MPa (1,5kg/cm²) – odpowiadający omawianemu projektowi architektoniczno - budowlanemu.

Obiekt zaliczany do pierwszej kategorii geotechnicznej. Zwierciadło wód gruntowych poniżej posadowienia ław fundamentowych. Brak występowania niekorzystnych zjawisk geologicznych. Nasypy i wykopy nie występują.

CZEŚĆ OPISOWA

1. Rodzaj i kategoria obiektu budowlanego będącego przedmiotem zamierzenia budowlanego

Przedmiotem opracowania jest inwestycja pt. „Renowacja zabytkowej kolumny Toskańskiej” zlokalizowana jedn. ew. 100702_4 Drzewica, obr. 0001 Drzewica, dz. nr ew. 81 – pas drogowy drogi wojewódzkiej 728.

2. Sposób użytkowania oraz program użytkowy obiektu budowlanego

Po wykonaniu robót budowlanych związanych z inwestycją pt. „Renowacja zabytkowej kolumny Toskańskiej” funkcja nie ulegnie zmianie.

3. Układ przestrzenny oraz forma architektoniczna obiektu budowlanego

Projektuje się renowację, przeniesienie kolumny oraz wyniesienie powyżej powierzchni terenu kamiennej podstawy.

4. Charakterystyczne parametry obiektu budowlanego

Bez zmian

5. Opinia geotechniczna oraz informacja o sposobie posadowienia obiektu budowlanego

Opinia geotechniczna zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 25.04.2012r. Dz.U.2012 nr 463 w sprawie ustalenia geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych. Na przedmiotowym terenie występują proste warunki gruntowe pochodzenia mineralnego – grunt jednorodny genetycznie i litologicznie, ułożony równolegle do powierzchni terenu. Jest to grunt nośny wytrzymujący naprężenia w granicach 0,15 MPa (1,5kg/cm²) – odpowiadający omawianemu projektowi architektoniczno - budowlanemu.

Obiekt zaliczany do pierwszej kategorii geotechnicznej. Zwierciadło wód gruntowych poniżej posadowienia ław fundamentowych. Brak występowania niekorzystnych zjawisk geologicznych. Nasypy i wykopy nie występują.

6. Ogólny opis obiektu

6.1. Zabytkowa kolumna „toskańska”

Zabytkowa kolumna „Toskańska” znajduje się w Drzewicy dz. nr ew. 81. Obiekt powstał prawdopodobnie pod koniec XVII w. Obiekt ujęty jest w gminnej ewidencji zabytków.

Obiekt składa się z następujących elementów: dwustopniowej podstawy, czworobocznego postumentu, kolumny z bazą oraz zwieńczenia w postaci krzyża na kuli. W podstawie widoczne są dwa elementy: płyta na poziomie gruntu, na której znajduje się okrągła kamienna podstawa, obydwa elementy złożone są z kilku części kamienia połączonych kotwami.

Kolumnę wraz z podstawą w całości wykonano z kamienia piaskowca. Postument z każdej strony zdobiony jest płaskorzeźbami przedstawiającymi sceny z życia Chrystusa. Rozpoznanie i analiza poszczególnych części jest utrudniona z uwagi na stan zachowania kamienia.

Obiekt posiada charakterystyczną dla porządku tokańskiego bazę. Na niej znajduje się gładko opracowany trzon kolumny zakończony głowicą. Kolumnę wieńczy kamienna kula leżąca na małej płycie. Kula uległa uszkodzeniu. Pierwotnie w tym elemencie znajdował się krzyż. W wyniku uszkodzenia stalowy krzyż odpadł. Krzyż nie uległ uszkodzeniu.

Zestawienie materiałów pierwotnych i wtórnych:

Wysokoporowaty kamień (piaskowiec), o barwie jasnobeżowej do ugrowej.

Na licu obiektu ślady wtórnych nawarstwień: niebieska, ugrowa i biała farba (prawdopodobnie farba emulsyjna i pobiała wapienna). Lokalnie występują porosty i glony.

6.2. Fundament

Zaprojektowano stopę fundamentową żelbetową z betonu C16/20. Szczegóły stopy fundamentowej wykonać zgodnie częścią graficzną.

7. Zakres robót renowacyjnych

- a) Renowacja zabytkowej kolumny tokańskiej,
- b) wykonanie stopy fundamentowej;
- c) przesunięcie i wyniesienie kolumny powyżej powierzchni terenu;

Ogólne zasady wykonywania robót

Przed przystąpieniem do tych robót należy przeprowadzić dokładne rozeznanie obiektu i otaczającego terenu. Przed przystąpieniem do robót należy wykonać wszystkie niezbędne zabezpieczenia, jak oznakowanie i ogrodzenie terenu robót, zgromadzenie potrzebnych narzędzi i sprzętu. Pracownicy zatrudnieni przy robotach powinni być dokładnie zaznajomieni z zakresem prac. Przy pracach mają zastosowanie ogólnie obowiązujące przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy w robotach budowlanych. W celu

zapewnienia bezpieczeństwa robót wszystkie przejścia, pomosty i inne niebezpieczne miejsca powinno się zabezpieczyć odpowiednio umocowanymi barierami, a pomosty zaopatrzyć w listwy obrzeżne. Pracowników zatrudnionych przy robotach powinno się zaopatrzyć w odzież roboczą, hełmy, okulary i rękawice, a wszystkie narzędzia używane przy rozbiórce stale utrzymywać w dobrym stanie. Przy robotach należy uwzględniać wpływ warunków atmosferycznych na bezpieczeństwo pracy. Podczas deszczu, śniegu i silnego wiatru nie wolno prowadzić robót na ścianach i innych wysokich konstrukcjach.

a) renowacja zabytkowej kolumny tokańskiej;

Dla dalszego funkcjonowania obiektu konieczne jest wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich, obejmujących konserwację techniczną oraz estetyczną. Planowane prace obejmują usunięcie zanieczyszczeń i wtórnych powłok barwnych oraz uzupełnienie wybranych ubytków z użyciem zaprawy mineralnej która będzie naśladowała strukturę oryginału. Przewidziano demontaż poszczególnych elementów z których składa się kolumna. Elementy te należy oczyścić, uzupełnić ubytki, usunąć wtórne nawarstwienia oraz zabezpieczyć ich powierzchnię. Każde z podejmowanych działań będzie poprzedzane próbami, które zostaną wykonane na obiekcie. Zabiegi związane z oczyszczaniem zostaną wykonane po wybraniu najbezpieczniejszej metody; w przypadku oczyszczania strumieniowo-ściernego koniecznym jest dobranie odpowiednich parametrów (ciśnienie zastosowanych urządzeń i kruszywo), tak aby nie naruszyć struktury zabytkowej substancji. W celu dobrania zaprawy do uzupełnień zaleca się dostosowanie komponentów zaprawy do porowatości podłoża, a nawet wykonanie zaprawy o nieco większej nasiąkliwości. Płaskorzeźby zlokalizowane w podstawie kolumny wymagają odrębnego podejścia: z uwagi na zniszczenie i osłabienie struktury kamienia, koniecznym jest ograniczenie metod oczyszczania naruszających powierzchnię. W przypadku przestrzeni z płaskorzeźbami, ostateczny zakres rekonstrukcji należy uzgodnić po oczyszczeniu kamienia. Tak samo szczególną uwagę należy zwrócić na inskrypcję. Zwieńczenie kolumny zostanie odtworzone, na podstawie zachowanych elementów. Stalowy krzyż oczyścić oraz zamontować na

szczycie w kuli z piaskowca. Wszystkie elementy kapliczki połączyć ponownie ze sobą za pomocą stalowych kotew.

b) wykonanie stopy fundamentowej;

Wykonanie wykopów oraz szalunków – ziemnych, drewnianych lub systemowych. Wykonanie warstwy wyrównawczo-podkładowej pod stopę. Ułożenie prętów zbrojeniowych zgodnie z wytycznymi z projektu wykonawczego. Wypełnienie szalunku mieszanką betonową, odpowietrzenie mieszanki. Wykonanie izolacji stopy fundamentowej – hydroizolacji poziomej, chroniącej przed podciąganiem kapilarnym wody z gruntu.

c) przesunięcie i wyniesienie kolumny powyżej powierzchni terenu;

Kolumnę należy przesunąć od ogrodzenia w stronę istniejącej drogi. Elementy jej podstawy które pokryte są warstwą ziemi porośniętej trawą wynieść powyżej poziomu terenu oraz oczyścić.

Wszystkie wymienione elementy robót należy wykonać pod nadzorem osoby uprawnionej oraz zgodnie z technologią i sztuką budowlaną i warunkami technicznymi wykonania i odbioru robót budowlanych.

8. Sposób demontażu Kapliczki

Kapliczkę należy demontować kolejno od najwyższej części.

Kolumna, potem trzon a na końcu część podziemna kapliczki.

Roboty należy prowadzić w sposób delikatny przez osoby z doświadczeniem przy takim rodzaju robót. Po zdemontowaniu, poszczególne elementy kapliczki należy poddać renowacji. W czasie renowacji należy wykonać stopę pod kapliczkę.

Przestawienie kapliczki jest konieczne ponieważ w obecnie część elementów znajduje się poniżej terenu, kapliczka jest przechylona oraz część posadowienia znajduje się pod ogrodzeniem sąsiedniej działki. Wyniesienie kapliczki jest konieczne ze względów trwałości kapliczki jak również pokazanie w całości obiektu. Na skutek czasu część kapliczki znalazła się poniżej terenu przyległego.

8. Warunki wykonania robót

- wszystkie roboty bud. - mont. prowadzić pod nadzorem osoby uprawnionej zgodnie ze sztuką budowlaną oraz warunkami technicznymi wykonania i odbioru robót bud.

- do budowy należy stosować wyroby dopuszczone do obrotu i stosowania w budownictwie, które posiadają certyfikaty na znak „CE” lub deklarację zgodności z PN/B.
- ewentualne zmiany w projekcie można dokonać jedynie za aprobatą projektanta na warunkach urzędu wydającego pozwolenie na budowę i jednoczesnym odnotowaniem ich w dzienniku budowy.
- ze względu na specyfikę prowadzonych robót budowlanych kierownik budowy przed przystąpieniem do robót budowlanych obowiązany jest zapewnić dla projektowanej inwestycji plan „bioz” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 27.08.2002r. (Dz. U. Nr 151, poz. 1256) ze szczególnym zwróceniem uwagi na roboty budowlane, których charakter, organizacja lub miejsce prowadzenia stwarza szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, a w szczególności przysypania ziemią lub upadku z wysokości.
- rozwiązania projektowe zapewniają możliwość utrzymania właściwego stanu technicznego obiektu. Do obowiązku użytkownika należy utrzymanie właściwego stanu technicznego obiektu po przekazaniu go do użytkowania, przeprowadzanie odpowiednich przeglądów, ocen oraz bieżących remontów, wymaganych przez prawo. Do obowiązków właściciela należy również prowadzenie książki obiektu budowlanego zgodnie z wytycznymi określonymi przez prawo.

PROJEKTANT:

mgr inż. Marek Trębarczyk
spec. konstrukcyjno – budowlana bez
ograniczeń
nr upr. LOD/0620/POOK/06

Opoczno, grudzień 2022 r.

STAROSTWO POWIATOWE
w Opocznie
ul. Kwiatowa 1a, 26-300 Opoczno
WYDZIAŁ GEODEZJI, KARTOGRAFII, KATASTRU
i GOSPODARKI NIERUCHOMOŚCIAMI

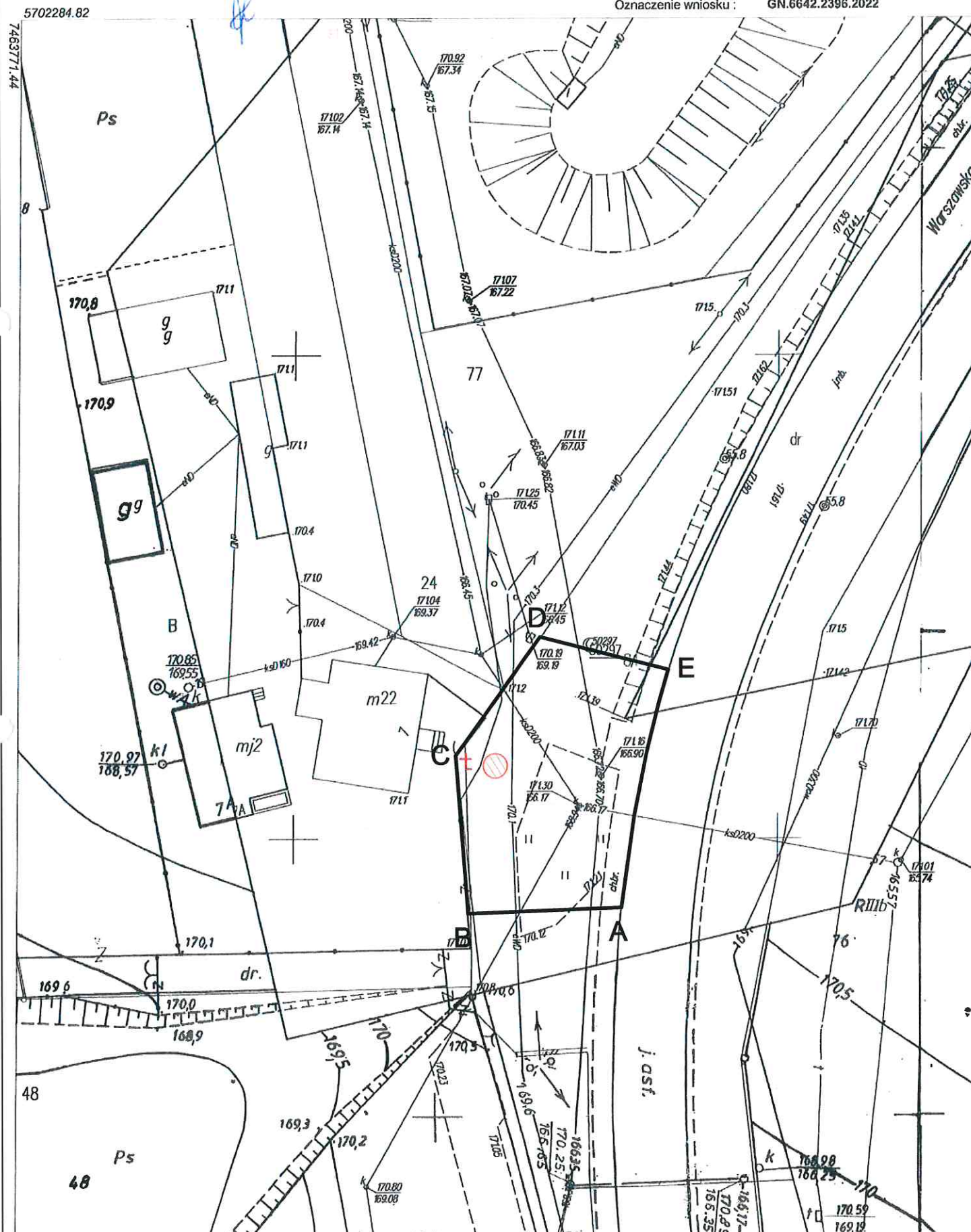
Imię, nazwisko i podpis
osoby reprezentującej organ :

woj. łódzkie
pow. opoczyński
jedm. ewid. 100702_4 MIASTO DRZEWICA
obr. 0001

MAPA ZASADNICZA
Skala 1:500

Układ współrzędnych płaskich prostokątnych 2000 strefa 7

Nazwa organu prowadzącego państwowy zasób
geodezyjny i kartograficzny: STAROSTA OPOCZYŃSKI
Identyfikator ewidencyjny
materiału zasobu : PL.PZGIK.7680
Nazwa materiału zasobu : mapa zasadnicza
Data wykonania kopii : 2022.12.19
Oznaczenie wniosku : GN.6642.2396.2022

SZKIC ZAGOSPODAROWANIA TERENU skala 1:500

INWESTOR: GMINA DRZEWICA

ADRES: UL. STASZICA 22, 26-340 DRZEWICA

NAZWA OBIEKTU: RENOWACJA ZABYTKOWEJ KOLUMNY TOSKAŃSKIEJ

ADRES OBIEKTU: jedn. ew. 100702_4 DRZEWICA, obr. 0001, dz. nr ew. 81

LEGENDA:

- ABCDE teren inwestycji
obszar terenu objęty opracowaniem
obiekt objęty opracowaniem po przesunięciu
istniejący obiekt

BIURO PROJEKTOWE:

JUMAT BIURO PROJEKTOWE
26-300 OPOCZNO UL. LIPOWA 12
TEL. 607-603-279

OBIEKT:

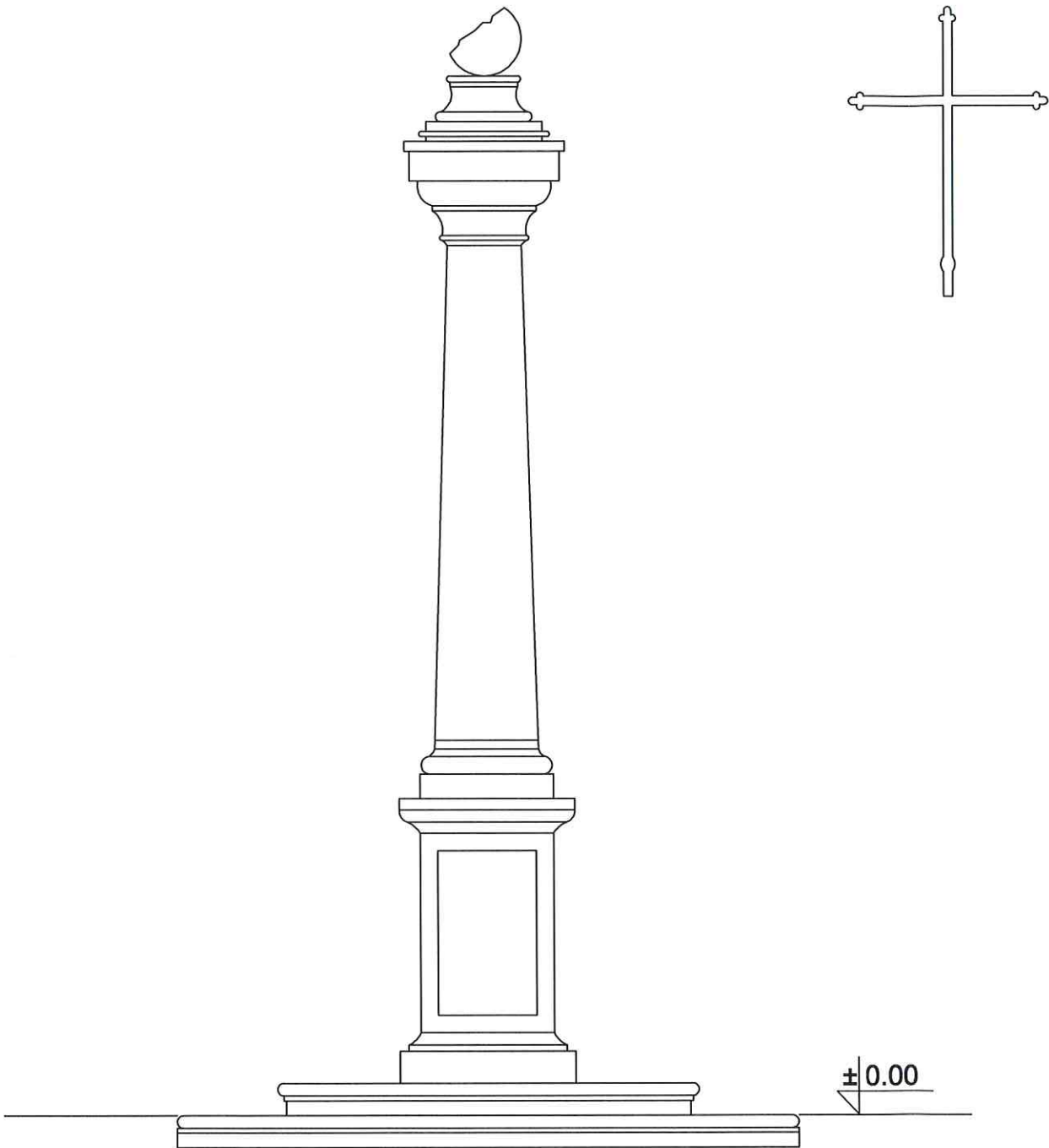
Renowacja zabytkowej kolumny tokańskiej

ADRES BUDOWY:

jedm. ew. 100702_4 Drzewica, obr. 0001, dz. nr ew. 81

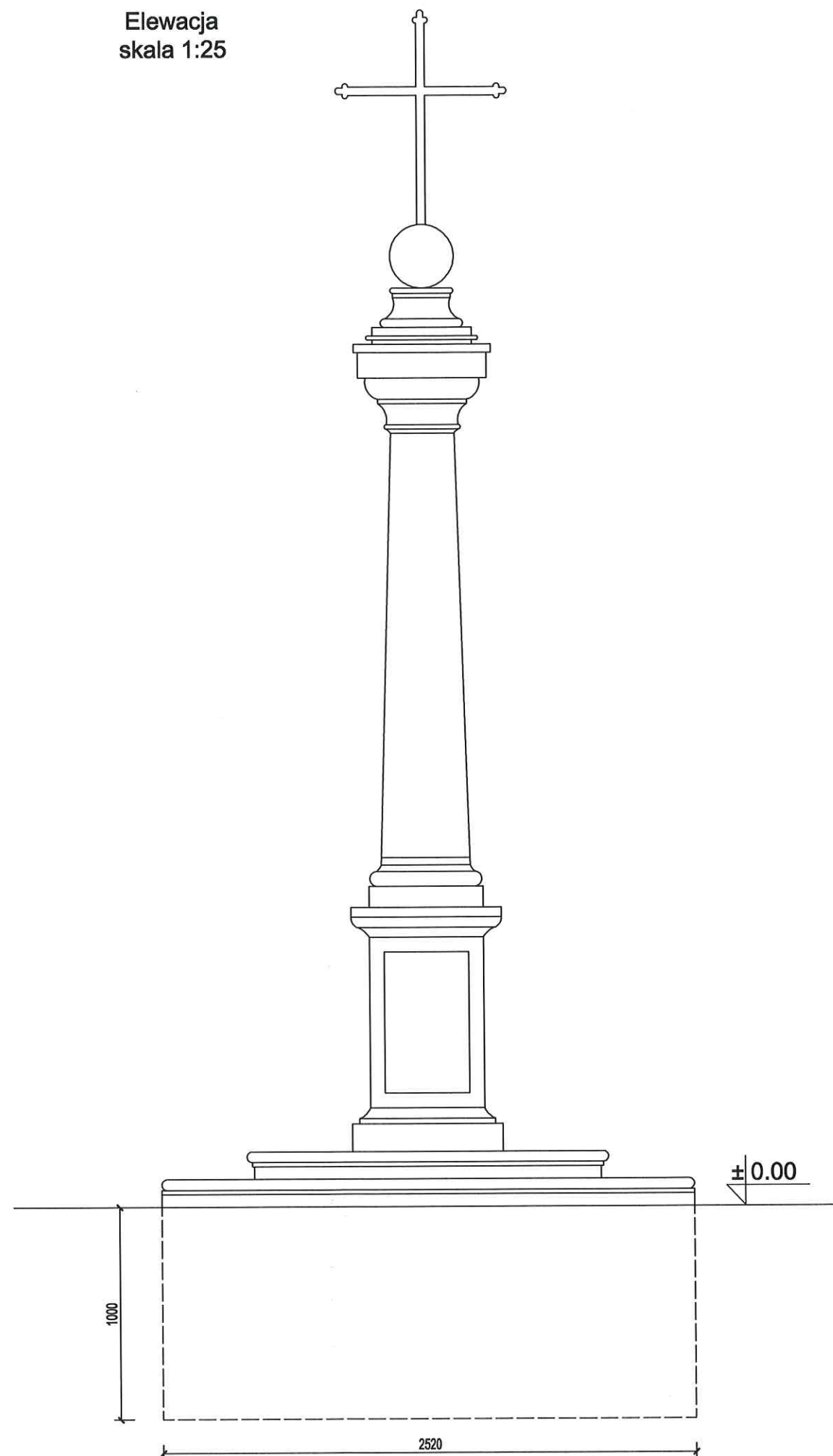
	Imię i nazwisko	Data	Nr upr.	Podpis
Opracował:	mgr inż. Marek Trębarszyk	grudzień 2022 r.	specj. konstr.-budowl. bez ogr. LOD/0620/POOK/06	
SZKIC ZAGOSPODAROWANIA TERENU		SKALA 1:500	Nr rys. Z-01	

Elewacja
inventaryzacja
skala 1:25

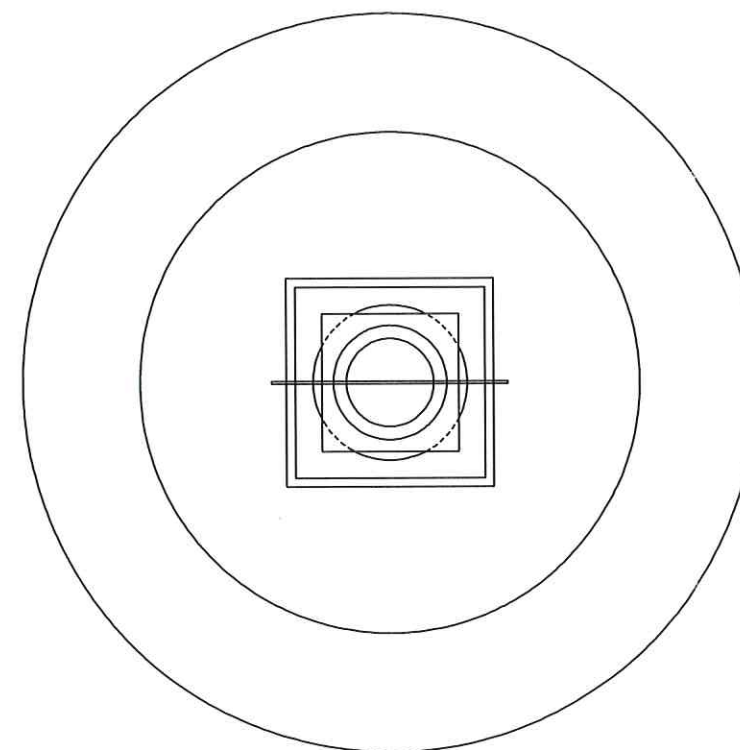

Niniejsza dokumentacja, ani żadna jej część nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich: Zespół Projektowy				
BIURO PROJEKTOWE: 		JUMAT BIURO PROJEKTOWE [®] 26-300 OPOCZNO UL. LIPOWA 12 TEL. 607-603-279		
Obiekt:		ZABYTEKOWA KOLUMNA TOSKAŃSKA		
Adres budowy:		jednostka ewidencyjna 100702_4 Drzewica - miasto obręb 0001 Drzewica dz. ewid. nr 81		
	imię i nazwisko	data	nr upr.	podpis
Projektant	mgr inż. Marek Trębarczyk	grudzień 2022r.	spec. konstr.-budowl. bez ogr. L000620/POOK008	
Sprawca/ceja				
ELEWACJA - inwentaryzacja			skala 1 : 25	nr rys. I-01

Elewacja
skala 1:25

Rzut przyziemia
skala 1:25

UWAGA:
PRZYTWIERDZIĆ ZA POMOCĄ KLEJÓW.

Niniejsza dokumentacja, ani żadna jej część nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich: Zespół Projektowy

BIURO PROJEKTOWE:

JUMAT

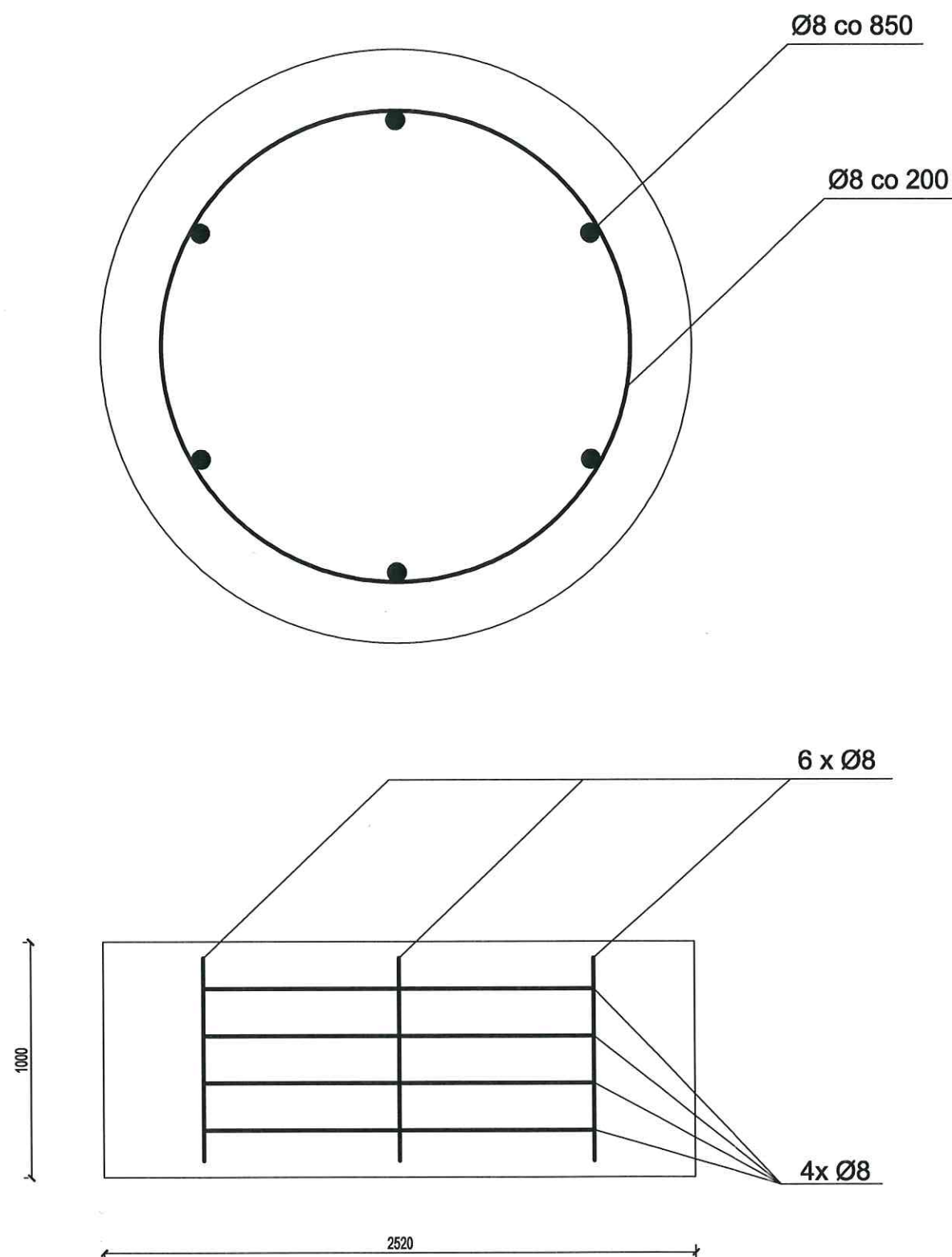
JUMAT BIURO PROJEKTOWE
26-300 OPOCZNO UL. LIPOWA 12
TEL. 607-603-279

Obiekt: ZABYTKOWA KOLUMNA TOSKAŃSKA

Adres budowy: jednostka ewidencyjna 100702_4 Drzewica - miasto
obręb 0001 Drzewica
dz. ewid. nr 81

	imię i nazwisko	data	nr upr.	podpis
Projektant	mgr inż. Marek Trębarczyk		apsc. konstr. budowl. bez ogr. LO010620/PO01006	
Sprowadzający		grudzień 2022r.		
ELEWACJA , RZUT PRZYZIEMIA			skala 1 : 25	nr rys. A-01

Stopa fundamentowa ST-1
skala 1:25

Beton	C16/20
Stal	RB500W
Otulina	70mm

Niniejsza dokumentacja, ani żadna jej część nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich: Zespół Projektowy

BIURO PROJEKTOWE:

JUMAT BIURO PROJEKTOWE
26-300 OPOCZNO UL. LIPOWA 12
TEL. 607-603-279

Obiekt: ZABYTKOWA KOLUMNA TOSKAŃSKA

Adres budowy: jednostka ewidencyjna 100702_4 Drzewica - miasto
obręb 0001 Drzewica
dz. ewid. nr 81

	imię i nazwisko	data	nr upr.	podpis
Projektant	mgr inż. Marek Trębarczyk	grudzień 2022r.	spec. konstr.-budowl. bez ogr. LON/0620/POK/08	
Sprawdzający				
STOPA FUNDAMENTOWA ST-1			skala 1 : 25	nr rys. K-01

Dokumentacja fotograficzna stanu istniejącego.

Zdj. 1 – Podstawa kolumny pokryta warstwą gruntu.

Zdj. 2 – Podstawa kolumny

Zdj. 3 – Płaskorzeźba z przodu kolumny

Zdj. 4 – Płaskorzeźba z zachodniej strony

Zdj. 5 – Płaskorzeźba ze wschodniej strony

Zdj. 6 – Płaskorzeźba z tyłu kolumny

Zdj. 7 – Stalowy krzyż

Zdj. 8 – Ubytek w górnej części kolumny

Zdj. 9 – Pęknięcie w trzonie

Zdj. 10 – Pęknięcie w trzonie

Zdj. 11 – Ubytek

Zdj. 12 – Zabytkowa kolumna toskańska (<https://www.drzewica.pl/page/zabytki>)

Zdj. 13 – Zabytkowa kolumna toskańska z widoczną erozją kamienia

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
KOLUMNY TOSKAŃSKIEJ Z DRZEWICY

JOANNA MAC

Joanna Mac

OŚWIĘCIM 2022

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
W ŁODZI

SPIS TREŚCI:

I.	PRZEDMIOT OPRACOWANIA I ZAGADNIENIE HISTORYCZNE	4
II.	OPIS OBIEKTU	8
III.	STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	8
IV.	CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI	10
V.	PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	16
VI.	DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	20

I

PRZEDMIOT OPRACOWANIA I ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

I. PRZEDMIOT OPRACOWANIA I ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Przedmiotem opracowania jest kolumna toskańska usytuowana na działce nr 81, położonej w Drzewicy, obręb nr 0001 –pas drogowy drogi wojewódzkiej 728.

Historia obiektu nie jest znana. Brak jest danych o autorze oraz fundatorach obiektu.

Obiekt ujęty jest w gminnej ewidencji zabytków; według uzyskanych informacji datuje się go na koniec XVII wieku. Wzmianki o kolumnie toskańskiej znajdują się w książce Jana Wiśniewskiego „Dekanat opoczyński”, wydanej w 1913 roku w Radomiu:

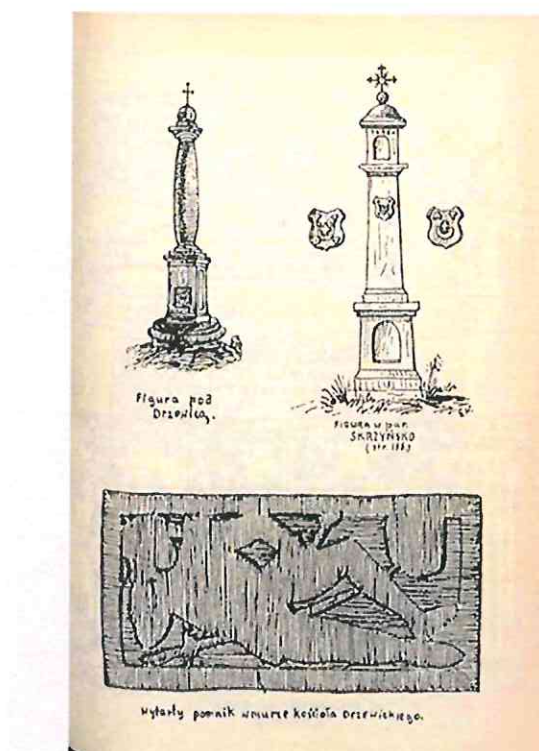
“Za miastem przy szosy stoi kolumna z krzyżem na szczycie. Na postumencie rzeźby. Od południa P. Jezus w płaszczu Siedzący. Nad Panem Jezusem napis, z którego ledwie tyle można odczytać:

QUIS STITA O JESU VICISIMA VITA
PRO MUNDI VITA SU. CRUCIFIXUS ITA
PEDES CHRISTE HIC CUR TE DOLO AFFICE
PENDO PRO PONO QUID MALE SE SE RA...

Od strony zachodniej i szata Pana Jezusa i narzędzia męki. Od strony szosy – Zwiastowanie: św. Anna, Matka Boska i Dzieciątko Jezus”¹

Kolumna wraz z podstawą wykonane są z piaskowca. Nie zachowały się informacje odnośnie realizowanych wcześniej prac konserwatorskich lub naprawczych – obiekt był kilkakrotnie „odświeżany” poprzez nakładanie warstw barwnych oraz pobiałą wapiennej. Być może dokonano ingerencji u podstawy (działania w obrębie płyty), lub też prac związanych z posadowieniem obiektu. Faktyczny zakres ingerencji będzie można określić dopiero podczas prac konserwatorskich po oczyszczeniu powierzchni obiektu.

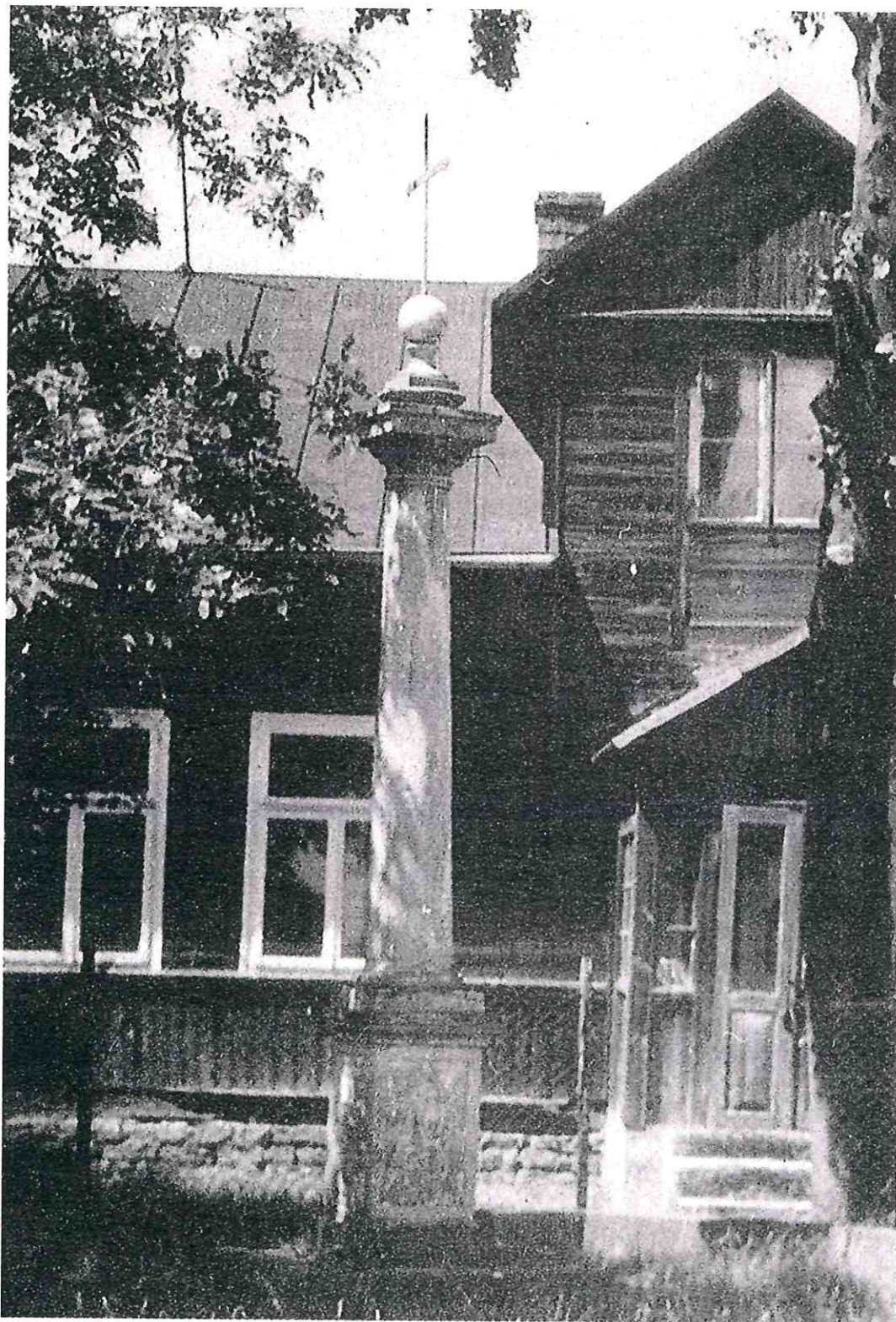
¹ J. Wiśniewski, *Dekanat opoczyński*, Radom 1913, s. 54

Il. 1 Ilustracja pochodząca z książki Jana Wiśniewskiego – rysunek kolumny po lewej stronie od góry (s.407).

Fot. 1 Ślady farb na płaskorzeźbie na postumencie.

Fot. 2 Kolumna Toskańska na tle budynku nr 7. Zdjęcie pochodzi z pisma "Spotkania z Zabytkami" nr 10 (104/1995) – https://fotopolska.eu/Kolumna_Toskanska_Drzewica.

II

OPIS OBIEKTU

II. OPIS OBIEKTU

Obiekt składa się z następujących elementów kamiennych: dwustopniowej podstawy, czworobocznego postumentu, kolumny z bazą oraz zwieńczenia w postaci krzyża na kuli (element uległ zniszczeniu).

W podstawie widoczne są dwa elementy: płyta na poziomie gruntu, na której znajduje się okrągła kamienna podstawa, obydwa elementy złożone są z kilku części kamienia połączonych kotwami.

Na podstawie umieszczony jest czworoboczny postument z płaskorzeźbami przedstawiający sceny z życia Chrystusa. Są to prawdopodobnie: Zwiastowanie, Boże Narodzenie, Ecce Homo oraz przedstawienie alegorii męki pańskiej na ostatnim polu. Rozpoznanie i analiza poszczególnych części jest utrudniona z uwagi na stan zachowania kamienia. Scena rozpoznana jako Boże Narodzenie może mieć inne znaczenie, gdyż była wcześniej opisywana jako przedstawienie ze św. Anną (obserwacja ks. Jana Wiśniewskiego, s. 5). Natomiast scena przedstawiająca Jezusa w odzianego w szatę nawiązuje do opisu Jezusa cierpiącego wg. ewangelii św. Mateusza (Mt 27,27-31), zwłaszcza w wersecie 28: „Rozebrali Go z szat i narzucili na Niego płaszcz szkarłatny”. Elementy alegoryczne widoczne na ostatnim polu to szata, korona cierniowa (prawdopodobnie), drabina, włócznia, hizop z gąbką, młot, trąba, kości i kogut.

Obiekt posiada charakterystyczną dla porządku tokańskiego bazę. Na niej znajduje się gładko opracowany trzon kolumny zakończony głowicą. Kolumnę wieńczy kamienna kula leżąca na małej płycie. Pierwotnie w tym elemencie znajdował się krzyż.

Technika oryginału i analiza sposobu wykonania:

Obiekt został wykonany z piaskowca z kilku bloków bloku kamienia, w tradycyjnej technice rzeźbiarskiej przy pomocy dłut (płaskie, szerokie dłuta, szpice i inne). Większość powierzchni łącznie z płaskorzeźbami jest gładko opracowana, nie można zaobserwować śladów narzędzi, z tyłu od strony wschodniej znajduje się łacińska inskrypcja, która jest nieczytelna. Występują elementy metalowe.

Zestawienie materiałów pierwotnych i wtórnych:

Wysokoporowaty kamień (piaskowiec), o barwie od jasnobeżowej do ugrowej. Na licu obiektu ślady wtórnych nawarstwień: niebieska, ugrowa i biała farba (prawdopodobnie farba emulsyjna i pobiała wapienna). Lokalnie, występują porosty i glony – głównie w dolnych partiach obiektu.

III

STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

III. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania obiektu jest zły.

Piaskowiec, jako kamień porowaty jest mało odporny na czynniki niszczące. Cała struktura kamienia jest osłabiona, a detal rzeźbiarski nieczytelny. Na powierzchni widoczne są ślady wtórnych ingerencji, w postaci farb emulsyjnych i pobiał. Nie zauważono wtórnych zapraw, mogą się one jednak znajdować pod wyżej wymienionymi nawarstwieniami.

Obiekt znajduje się przy drodze, od jednej strony styka się z ogrodzeniem posesji i wyższą roślinnością. W minionym roku doszło do zniszczenia podstawy krzyża wieńczącego kolumnę – kamienny element rozpadł się na pół. Fragmenty zostały znalezione, zaginął jednak krzyż.

Trzon kolumny jest silnie zerodowany, występują lokalne uszkodzenia i pęknięcia, widoczne jest wypłukane spoiwo. Z tyłu kolumny, od strony wschodniej graniczącej z ogrodzeniem znajduje się pionowe pęknięcie, na całej długości elementu. Pęknięcie to może być związane z czynnikami mechanicznymi ale również strukturą kamienia, charakterystyczną dla piaskowca (użylenia, minerały żelaziste).

Fot. 3 Zniszczenia w obrębie podstawy obiektu.

Na stan zachowania kamienia mają wpływ czynniki atmosferyczne, ale w tym przypadku również lokalizacja – na powierzchni kamienia widoczne są nawarstwienia tworzące

szkodliwą patynę związane z zanieczyszczeniami powietrza pochodzącymi z ruchliwej drogi. Związki siarki znajdujące się w zanieczyszczeniach powietrza, przekształcają węglan wapnia na powierzchni kamienia w gips, który wraz z innymi substancjami uszczelnia pory kamienia. Zjawiska te są najbardziej widoczne na czworoboku stanowiącym podstawę obiektu.

Dekoracja rzeźbiarska jest silnie zdegradowana: płaskorzeźby są mało czytelne, widoczne są złuszczenia oraz wżery. W przypadku części elementów zaobserwowano osłabienie powierzchni związane z wymywaniem przez wodę opadową, a nawet wyłobienia w miejscach, gdzie jest dochodzi do stałego sączenia się przenikającej wody opadowej. Innymi czynnikami, które mogą mieć wpływ na kondycję kamienia są sole rozpuszczalne w wodzie oraz zjawiska związane z korozją mrozową. Inskrypcja znajdująca się na tylnej (wschodniej) części podstawy jest bardzo słabo czytelna.

Płyty, na których posadowiony jest obiekt wykazują silną korozję biologiczną oraz zniszczenia mechaniczne.

Fot. 4. Zniszczenia spowodowane wodą opadową.

Fot. 5. Pionowe pęknięcie kolumny.

IV

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

IV. CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI – PROJEKT KONSERWATORSKI

Dla dalszego funkcjonowania obiektu konieczne jest wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich, obejmujących konserwację techniczną oraz estetyczną.

Celem konserwacji i restauracji jest przywrócenie obiektowi jego wartości artystycznych oraz stabilizacja procesów korozyjnych. W związku z tym, planowane prace obejmują usunięcie zanieczyszczeń i wtórnych powłok barwnych oraz uzupełnienie wybranych ubytków z użyciem zaprawy mineralnej która będzie naśladowała strukturę oryginału.

Prace konserwatorskie polegać będą na oczyszczeniu, uzupełnieniu ubytków, usunięciu wtórnych nawarstwień oraz zabezpieczeniu powierzchni obiektu. Każde z podejmowanych działań będzie poprzedzone próbami, które zostaną wykonane na obiekcie. Zabiegi związane z oczyszczaniem zostaną wykonane po wybraniu najbezpieczniejszej metody; w przypadku oczyszczania strumieniowo – ściernego koniecznym jest dobranie odpowiednich parametrów (ciśnienie zastosowanych urządzeń i kruszywo), tak aby nie naruszyć struktury zabytkowej substancji. W celu dobrania zaprawy do uzupełnień zaleca się dostosowanie komponentów zaprawy do porowatości podłoża, a nawet wykonanie zaprawy o nieco większej nasiąkliwości. Płaskorzeźby zlokalizowane w podstawie kolumny wymagają odrębnego podejścia: z uwagi na zniszczenie i osłabienie struktury kamienia, koniecznym jest ograniczenie metod oczyszczania naruszających powierzchnię, ponieważ detal rzeźbiarski jest miejscami nieczytelny. W przypadku przestrzeni z płaskorzeźbami, ostateczny zakres rekonstrukcji należy uzgodnić po oczyszczeniu kamienia. Tak samo, szczególną uwagę należy zwrócić na inskrypcję – odnośnie metod oczyszczania i rekonstrukcji - istnieje przypuszczenie, że po oczyszczeniu możliwe będzie odczytanie większej części tekstu.

Zwieńczenie kolumny razem z krzyżem zostanie odtworzone, na podstawie zachowanych fragmentów.

V

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

V. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej

Przed przystąpieniem do prac należy wykonać dokumentację fotograficzną i opisową stanu zachowania obiektu, uwzględniającą charakter zniszczeń.

2. Dezynfekcja

Proponuje się profilaktycznie wykonać dezynfekcję poprzez oprysk preparatem opartym na czwartorzędowych solach amoniowych, w roztworze wodnym o stężeniu 2-3%. Nie dopuszcza się użycia środków zawierających kwasy organiczne lub dodatki wersenianu dwusodowego. Przed przystąpieniem do prac zaleca się zabezpieczenie roślin zielonych zlokalizowanych w okolicy obiektu.

3. Oczyszczanie powierzchni obiektu z zabrudzeń, wtórnych nawarstwień i uzupełnień

Oczyszczanie obiektu przy użyciu pary wodnej i metod strumieniowo ściernych z użyciem delikatnego drobnoziarnistego kruszywa. UWAGA: ostateczna metoda i stopień doczyszczenia wybrana zostanie po uprzednim przeprowadzeniu prób. Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwe pogorszenie stanu zachowania powierzchni przy metodzie strumieniowo-ściernej: stosując gruboziarniste kruszywo można doprowadzić do powstania wżerów oraz miejscowej dezintegracji powierzchni. Podczas oczyszczania należy usunąć wtórne nawarstwienia barwne oraz zaprawy, jeśli takie zostaną zauważone. Elementy płaskorzeźbione wraz z inskrypcją w podstawie obiektu należy doczyszczać chemicznie (np. handlowe preparaty na bazie fluorku amonu), ściśle z instrukcją producenta. Następnie, należy wykonać ligninowy kompres odsalający, dwukrotnie. Przed przystąpieniem do oczyszczania należy zdemontować zniszczone zwieńczenie kolumny, pękniętą półkulę.

4. Wzmacnianie

Do wykonania wstępnego wzmocnienia najbardziej osłabionych partii zaleca się zastosować uelastyczniony, hydrofilny preparat wzmacniający oparty na estrach etylowych kwasu krzemowego. Zaleca się preparat, gdzie stopień wytrącania żelu wynosi ok. 30% lub więcej (50%). Zalecana aplikacja pędzlem lub oprysk, przy zachowaniu warunków typowych dla pracy ze związkami krzemooorganicznymi – sezonowanie przez

okres trzech tygodni w atmosferze podwyższonej wilgotności (75%). Aplikację należy zakończyć w momencie, gdy podłoże zostanie należycie przesycone.

5. Zapuszczanie szczelin

Koniecznym jest zabezpieczenie obiektu przed wnikaniem wody opadowej - należy wykonać uzupełnienia (iniekcje) wszelkich ubytków, również włosowatych, tak aby zabezpieczyć obiekt przed dalszą degradacją. Zaleca się zastosować preparat modułowy oparty na estrach etylowych kwasu krzemowego z wypełniaczem w postaci mączki kwarcowej.

Możliwe jest zastosowanie innego gotowego produktu handlowego lub mieszanki przygotowanej z uwzględnieniem parametrów podłoża.

6. Uzupełnianie ubytków

Do uzupełniania ubytków kamienia proponuje się zaprawę mineralną. Wybór odpowiedniej masy do uzupełnień po wykonaniu prób na obiekcie, z uwzględnieniem charakteru ubytku (wglębny, powierzchniowy). W skład zaprawy wchodzić powinno białe wapno hydratyzowane oraz cement marki 42,5 R. Należy zadbać, aby stosunek wapna i cementu w zaprawie był odpowiednio regulowany – ilość cementu powinna być jak najbardziej ograniczona. Stosunek spoiwa do kruszywa powinien wynosić 1:3.

Elementy z zaprawy mineralnej powinny być sezonowane w atmosferze podwyższonej wilgotności przez okres dwóch tygodni.

Zakłada się, że zaprawa będzie barwiona w masie, jednak w przypadku widocznych różnic w uzupełnieniach zakłada się wykonać scalanie kolorystyczne.

7. Rekonstrukcja krzyża wraz z podstawą.

Należy wykonać rekonstrukcję krzyża wraz z zabezpieczeniem antykorozyjnym, na bazie żywic akrylowych z inhibitorem korozji. Kolor powłoki nie powinien dominować nad innymi częściami obiektu. Sugeruje się zastosować odcień RAL 9005.

Dokładny wymiar elementu należy określić na podstawie archiwalnego zdjęcia, po zdemontowaniu podstawy. Element kamienny należy zrekonstruować dopasowując pęknięte fragmenty do siebie na kleju mineralnym z punktowym łączeniem zaprawą epoksydową. Jeśli nie będzie możliwe dopasowanie do siebie połamanych fragmentów, wówczas należy wykonać replikę – w kamieniu naturalnym lub masie mineralnej.

8. Scalanie kolorystyczne

W przypadku konieczności scalenia kolorystycznego uzupełnień zaleca się zastosować wodorozcieńczalne farby na bazie dyspersji akrylowej lub zolowo-krzemianowe, z dużą ilością rozcieńczalnika (będącego wodnym roztworem szkła wodnego potasowego, zolu krzemionkowego i dodatków organicznych), tak aby naniesiona powłoka była częściowo transparentna. Powłoka farb zolowo – krzemianowych jest paroprzepuszczalna, ale ma właściwości hydrofobowe.

9. Hydrofobizacja

Zaleca się zastosować bezbarwny, hydrofobizujący impregnat na bazie silanów/siloksanów.

10. Konserwacja metalu – kotwy łączące płyty podstawy

Elementy metalowe występujące na obiekcie należy oczyścić z luźnych osadów i produktów korozji, a następnie zabezpieczyć podkładowo-nawierzchniową powłoką antykorozyjną, opartą na żywicach akrylowych nowej generacji.

11. Dokumentacja powykonawcza.

Po zakończeniu prac należy wykonać dokumentację powykonawczą zawierającą opis przebiegu prac i dokumentację fotograficzną z poszczególnych etapów.

VI

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

VI. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 Kolumna toskańska, widok ogólny.

Fot. 2 Kolumna toskańska, widok ogólny.

Fot. 3 Kolumna toskańska, trzon z widoczną erozją kamienia.

Fot. 4-6 Kolumna toskańska, erozja powierzchni kamienia oraz nawarstwienia biologiczne.

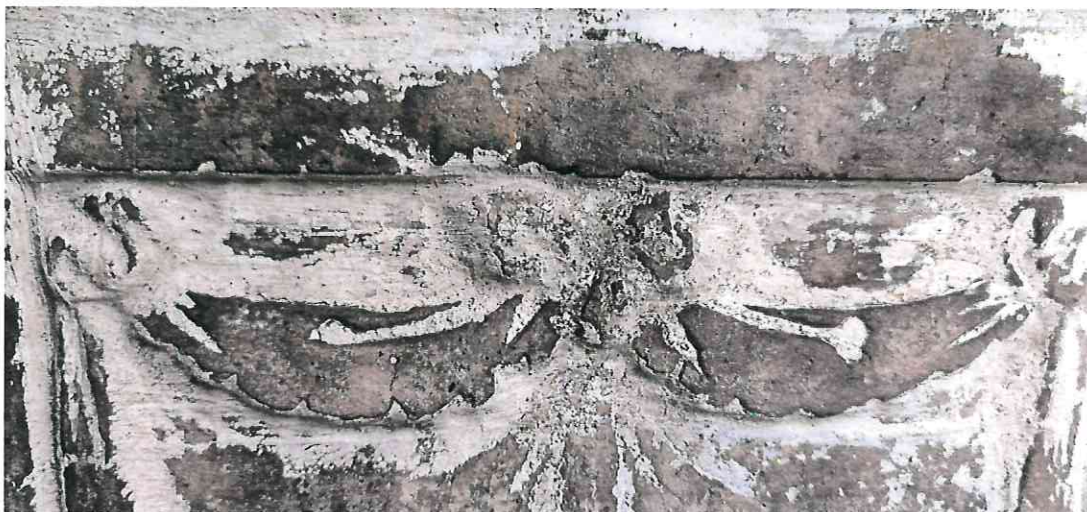

Fot. 7 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: scena zwiastowania.

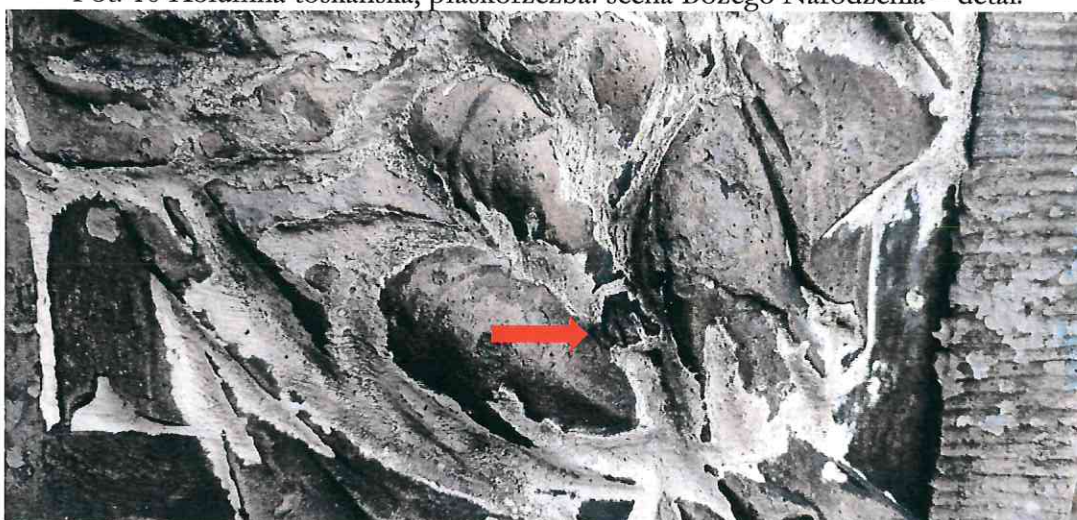
Fot. 8 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: scena Bożego Narodzenia.

Fot. 9 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: scena Bożego Narodzenia – detal.

Fot. 10 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: scena Bożego Narodzenia – detal.

Fot. 11 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: scena Bożego Narodzenia – stopa Jezusa, fragment dobrze zachowanego detalu.

Fot. 12 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: scena przedstawiająca Jezusa w płaszczu szkarłatnym.

Fot. 13 Kolumna toskańska, inskrypcja.

Fot. 14 Kolumna toskańska, inskrypcja – zbliżenie najlepiej zachowanego fragmentu.

Fot. 15 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: symbole męki Pańskiej.

Fot. 16 Kolumna toskańska, płaskorzeźba: symboliczne przedstawienia – korona cierniowa, drabina, hizop z gąbką, włócznia.

Fot. 17 Kolumna toskańska, symboliczne przedstawienia – młotek, kości, kogut.

Fot. 18 Kolumna toskańska, zniszczenia w dolnej partii podstawy.

Fot. 19 Kolumna toskańska, stan zachowania postawy – pęknięcia płyty kamiennej.

Fot. 20 Kolumna toskańska, łączenia elementów podstawy.